

Харченко Р. М.
старший викладач кафедри
фізичного виховання
Сумський національний
аграрний університет
М. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ ВИКЛАДАЧІВ АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Проблеми мотивації людини в будь – якій діяльності були і залишаються найбільш актуальними. Від чітко розроблених систем мотивації залежить не тільки соціальна і творча активність працівників, а й успіх результатів їх діяльності.

Одним із завдань системи освіти є створення умов для мотивації викладачів на те, щоб досягнути конструктивних, позитивних результатів у їх професійній діяльності. Шлях до ефективної професійної діяльності в будь – якій сфері полягає через розуміння її необхідності та мотивації людини щодо виконання своїх професійних обов'язків та прагнення до досягнення ще більших щаблів професійної майстерності. Саме тому, дослідження мотивації педагогічної діяльності, набуває особливої важливості, адже за його відсутності неможливий пошук адекватної сучасним вимогам освітньої стратегії [5].

Мотивація як психологічне явище має різноманітні трактування. Мотивами називають інстинктивні імпульси, або логічні потяги, а також переживання емоцій, інтереси бажання; в загальному переліку визначень «мотиву» можна знайти і такі як життєві цілі та ідеали [1]. Мотивація – це процес створення системи умов (мотивів), які мають вплив на поведінку людини, що регулюють інтенсивність його праці, що спонукають проявляти сумлінність, наполегливість, старанність при досягненні цілей [2]. Найбільше практичне значення мають мотиви самоствердження, мотив ідентифікації з іншою людиною, мотив влади, мотив досягнення, мотив взаємодії.

Мотивація досягнення (фр. *motif* – причина, що спонукає, лат. *movere* – рухати) – один із різновидів мотивації діяльності, яка пов'язана з потребами індивіда досягати успіхів і уникати невдач [4,с. 25].

Під мотивацією досягнення розуміють сукупність цілей, потреб і мотивів, які стимулюють людину прагнути до досягнення цілей у всіх сферах життєдіяльності і бути активною в їх досягненні [4].

Вітчизняні вчені виділяють активну суб'єктивну позицію людини як значущий фактор розвитку та трансформації мотивів досягнення успіху. Так, С. С. Занюк визначає мотивацію як один із найважливіших факторів, що забезпечує успіх у будь-якій діяльності, так само як здібності, навички й знання, і трактує мотивацію досягнення як прагнення людини досягати значних результатів у діяльності [3].

На думку І. О. Меліхової, мотивація досягнення успіху суттєво впливає на змістову складову стилю спілкування людини [6].

А. Юдіна вважає, що мотивація успіху в роботі є в певному сенсі орієнтацією людини на досягнення високого результату, постановку конкретних цілей, досягнення яких розцінюватиметься як успіх [7].

Мотивація досягнення виконує низку істотних функцій:

- пізнавальну (прагнення до набуття необхідних знань із метою подальшого їх застосування в життєдіяльності);
- емоційну (відображення впливу емоцій на ту чи іншу діяльність людини);
- інтегративну (відображення системи самооцінок діяльності і досягнутого результату).

Мета дослідження: аналіз рівня мотивації досягнення успіху викладачів аграрного університету.

Нами було проведене експериментальне дослідження мотивації досягнення успіху викладачів Сумського національного аграрного університету.

В дослідження брали участь 25 викладачів віком до 30 - 45 років. Досвід роботи – від 5 до 10 років. Мотивацію досягнення успіху викладачів ми досліджували за методикою діагностики особистості мотивації досягнення успіху Т. Елерса.

Серед досліджуваних помітне домінування дуже високого та високого рівня мотивації успіху (див. рис. 1).

Під час опрацювання результатів за методикою можна побачити такий кількісний розподіл за мотивацією досягнення:

- низький рівень мотивації до успіху – 2 особи;
- середній рівень мотивації до успіху – 5 особи;
- помірно високий рівень мотивації до успіху – 10 осіб;
- дуже високий рівень мотивації до успіху – 8 осіб.

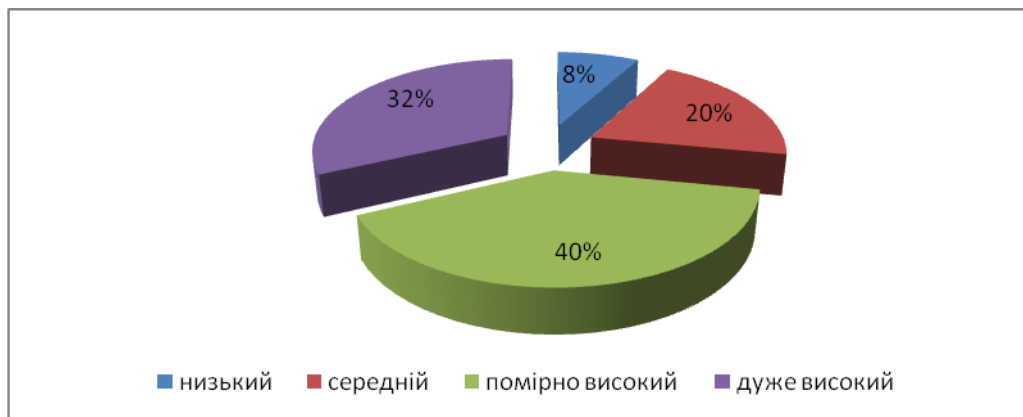

Рис. 1. Показники мотивації досягнення успіху викладачів (%)

Для високого рівня мотивації досягнення успіху характерне глибоке усвідомлення залежності свого професійного успіху від самопізнання, самоконтролю й самовдосконалення. Тут яскраво виявлені потреби, пов'язані з особистісним зростанням: підвищувати рівень майстерності й компетентності, забезпечувати собі матеріальний комфорт, розвивати свої сили й здібності. Для них характерна наявність сили волі, самовладання, самоконтролю й відповідальності за свої дії, що неодмінно підвищує їхню успішність під час вирішення пізнавальних і професійних завдань [5, 6].

Середній рівень мотивації досягнення успіху відрізняється достатньою сформованістю усіх компонентів мотивації. Особистості цього типу зазвичай активні, ініціативні. Вони свідомо прагнуть опанувати знання й навички, уміють працювати організовано й докладають зусиль для досягнення бажаного результату [5,7].

Низький рівень мотивації досягнення успіху характеризується тим, що особистісні професійно значущі якості виявляються слабо й не завжди їх можна виявити, найімовірніше, мотив характеризується через усвідомлення «потрібно». Він, як правило, пов'язаний із зовнішньою стороною процесу, орієнтований на формальний успіх, досягнення оцінного результату [5].

Таким чином, аналіз рівня мотивації успіху викладачів аграрного університету показав, що більшість викладачів мають помірно високий (40%) та високий (38%) рівень мотивації успіху. Для викладачів, мотивованих на досягнення успіху, характерні: чітка постановка позитивних цілей діяльності й активне послідовне прагнення до їх досягнення, упевненість у своїх можливостях, адекватна самооцінка. Вони віддають перевагу завданням середньої складності, а під час невдач мобілізують свої сили й підвищують активність.

Література

1. Вилюнас В. К. Психологические механизмы мотивации человека. М., 1990. 212 с.
2. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности. Психология личности в трудах отечественных психологов. СПб.: Питер, 2000. С. 258–287.
3. Занюк С. С. Психология мотивации: Теория и практика мотивирования. Мотивационный тренинг. Киев : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. 351 с.
4. Карамушка Л. М. Психологія управління: навч. посібник. К.: Міленіум, 2003. 344 с.

5. Макаренко С. С. Формування мотивації досягнень в структурі мотиваційної сфери особистості вчителя. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, 2013. Вип. 1. С. 314–323.
6. Меліхова І. О. Мотивація досягнення успіху та індивідуальний стиль міжособистісної поведінки. Наукові студії із соціальної та політичної психології, 2011. Вип.26. С.224 – 230.
7. Юдіна А. Дослідження мотивації успіху залежно від прояву підприємницьких здібностей працівників виробничих колективів. Психологічні перспективи , 2018. Вип. 31. С. 292 – 307.